

Красимира Милчева Костова

РОЛЯ НА БЪЛГАРИЯ В СИГУРНОСТТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ (Обединена интегрирана система за управление на морския суверенитет)

Съвременните предизвикателства пред сигурността на страната, в много голяма степен засягат и морските аспекти на националната политика за сигурност. За това допринася и фактът, че с влизането си в Европейския съюз Р. България се превръща във външна морска граница на европейската общност. Освен това ключовата позиция на Черноморския регион, във връзка с антитерористичната кампания на международната демократична общност, го извежда от състоянието на „сива” зона по отношение на глобалната политика за сигурност и го утвърждава като регион с важно значение за интересите на Алианса. Всичко това определя защита на морския суверенитет на страната като приоритетна задача и особена функция на системата за държавното управление, изискваща висока степен на интеграция на всички институции, ангажирани с отстояване на интересите на страната в националните морски пространства (НМП).

В този контекст все по-осезателна става необходимостта от създаването на модерна национална теория за защита на морския суверенитет, в която да се свържат усилията на всички институции, осигуряващи контрола, наблюдението, защитата на външната ни морска граница. Основна цел на тази теория трябва да бъде безкомпромисната защита на държавните интереси в НМП, защото осъзнаването на тези интереси и отношението към тяхното реализиране и защита са един от най-важните показатели за действителната ни готовност и способност за интегриране в евроатлантическите структури.

Обосноваването на концепцията за морския суверенитет се свързва с развитието на националните политически и военни концепции за отбрана на страната. При това с еднаква тежест тя засяга както актуални проблеми на организацията, управлението и използването на въоръжените сили и дейността на другите морски институции, осигуряващата ги инфраструктура и съпътстващия ги морския бизнес.

Във връзка с реализирането на така посочената концепция през последните години в хода на оперативната подготовка се осъществяват много мероприятия по укрепване на Черноморското сътрудничество и се натрупа определен опит по организирането и воденето на различни операции, свързани със защитата на морския суверенитет.

Горепосочените обстоятелства определят **актуалността на проблема** и налагат необходимостта от сериозна изследователска работа по гарантирането на морския суверенитет. **Основната теза**, която се издига е, че за ефективната защита на морския суверенитет на страната е необходима добре структурирана система. В България се изграждат и развиват национални, регионални и международни информационни системи за контрол, осигуряване на безопасност, наблюдение и защита на морския суверенитет. За тяхното интегриране или за обединяването на техните данни е необходимо разработване на национална концепция и политика, които да са хармонизирани с тези на ЕС и НАТО. Крайната цел е създаването на национална обединена (между различните институции) интегрирана система. Наличието на такава система ще повиши способностите за противодействие на широкия и трудно неопределим спектър на настоящи и бъдещи рисковете и заплахите и ще издигне ролята на България в сигурността на ЕС.

Корабоплаването е една от основните дейности на човека, която той е осъществявал през целия период на своето съществуване. В превозването на товари

участват пристанищата, морските пътища, гражданските кораби и въздушното пространство над тях.

Съвременните пристанища са конструирани така, че да има широк достъп до тях по земя и откъм море. Инфраструктурата им е свързана с тази на близките градове. Складовете в тях са изградени на принципа разходи /ефективност, а не според изискванията за сигурност .

Внушителните размери на сегашните мега пристанища изключват възможността за закрита околна среда. Освен това всекидневно в тях влизат значително количество превозни средства, а хиляди работници и моряци преминават или работят в тях. Така възникна необходимостта от по-голямо количество правоспособни лица за управление и експлоатация на съвременните пристанища и кораби. Изисква се постоянно усъвършенстване на контрола на товарите, за техния брой и сигурност. Най-отрицателно влияние върху сигурността и превоза на товари и пътници по море оказват въоръжените грабежи, терористичните действия, саботажите и незаконния трафик на хора. Необходимо е изграждане на съвременна международна и национална правна рамка по сигурност на корабите и пристанищата, която изисква усъвършенстване на способностите на морските лица в управлението на системата като цяло и на отделните нейни елементите в условията на проява на особени обстоятелства в мирно и военно време.

Министерството на вътрешните работи е една от държавните институции, която още със създаването си след освобождението на България, е имала и продължава да има отговорности по контрола и защитата на корабоплаването.

За отработването им се провеждат самостоятелни и съвместни учения с ВМС на национално ("Съвместни усилия", "Бриз") и регионално ["SAREX-2004" (проведено в Черно и Средиземно море), "BLACK SEAFOR"] ниво.

Интегрираната система за наблюдение и защита на черноморската граница на Република България „Синя” граница е най-новия проект, финансиран с подкрепата на ЕС. Тази система подсигурия българската гранична полиция с всички необходими за морските операции средства – да засича, идентифицира и проследява морски плавателни съдове и други нелегално преминаващи нарушители в зоната на тяхната отговорност.

Основните функции на интегрираната система са следните:

-Повишава ефикасността в засичането и прихващането на незаконна имиграция и всички видове контрабанда;

-Увеличава нивото на сигурност за плавателните съдове в крайбрежната зона и осигурява отлична защита срещу пиратството и терористични действия;

-Осигурява съдействие за хора, изпаднали в бедствие и подпомага българска гранична полиция в операциите по издирване и спасяване по море (SAR);

-Контролира дейностите по риболова и се грижи за опазването на морските ресурси;

-Осигурява необходимата информация относно наблюдението и проследяването на заподозрени съдове, плаващи в българските морски пространства, в съответствие с поетите ангажименти, между граничните и бреговите охрана на страните от Черноморския регион;

Интегрираната система за наблюдение и защита на черноморската граница на Република България „Синя” граница осигурява изпълнението на описаните операции чрез техническо взаимодействие с други подобни системи на държавите членки на Европейския Съюз и НАТО.

Министерството на транспорта е държавната институция, която отговаря за организацията и управлението на корабоплаването в мирно и военно време в целия Световен океан, състоянието на сигурността на гражданските кораби и пристанищата на

страната в мирно време, техническото състояние на гражданските кораби и подготовката им за експлоатация във военно време.

Министерството на транспорта осъществява контрол на корабоплаването в Черно море с помощта на изградената "Система за управление на трафика и информационно обслужване на корабоплаването [Vessel Traffic Management and Information System (VTMIS)]; организирането и осъществяването на операции по търсене и спасяване на море.

Интегрираната система „Синя граница“ позволява да бъде използвана от всички институции, занимаващи се с корабоплаването и неговата сигурност, но това трябва да бъде предложено и разрешено. Тази система може да бъде единна и интегрирана за всички и така взаимодействието между МВР, ВМС, Морска администрация, Пристанищна администрация и други институция да бъде пълноценно и ефективно.